

Mașina de văzut. Efectul *vanitas* în barocul olandez, flamand și francez

Înscriindu-se în sfera mai largă a culturii vizuale, proiectul meu de cercetare – intitulat *Mașina de văzut. Efectul «vanitas» în Barocul olandez, flamand și francez* – își propune să investigheze într-o manieră interdisciplinară modul în care, în ambianța fenomenului Baroc, ia naștere și funcționează o veritabilă mașină de văzut, al cărei efect primordial este reprezentat de *vanitas*.

Cercetarea mea pornește de la premisa că intervalul cuprins aproximativ între jumătatea secolului al XVI-lea și aproape întregul secol al XVII-lea se plasează sub auspiciile unei autentice „obsesii a privirii”, *folie du voir* sau *furor visu*.

De pe acest temei, diversele relații ce se stabilesc între domenii aparent deosebite, precum geometria, optica, astronomia sau anatomia, pe de o parte, și pictura, literatura și filosofia, pe de altă parte, relevă preocupări ce gravitează, în intervalul mai sus amintit, în jurul descoperirii și înțelegerii mecanismelor minuțioase și complexe care guvernează microcosmosul și macrocosmosul. Rezultatele la care ajung intelectualii și artiștii Barocului conduc, în esență, la aceeași idee a unei priviri mobile și curioase, captivante prin agilitate și captivate de spectacolul tranzitoriului la care asistă.

Recunoașterea, aprofundarea și interiorizarea acestui aspect al mobilității, al efemerului, al instanței pasagere și al duratei finite converg, de fapt, către următoarea concluzie a proiectului de față: rezultatul pulsivității scopice care domină fenomenul Baroc îl constituie *efectul vanitas*.

Bibliografie selectivă

Svetlana Alpers, *The Art of Describing: Dutch Art in the 17th Century*, University Of Chicago Press, 1984

Ingvar Bergström, *Dutch still-life painting in the seventeenth century*, translated by Christina Hedström and Gerald Taylor, ed. I, London, Faber & Faber, 1956; ed. II, New York, Hacker Art Books, 1983

Christine Buci-Glucksmann, *La folie du voir. De l'esthétique baroque*, Paris, Editions Galilée, 1986

André Chastel, *Fables, Formes, Figures*, tome I & II, Paris, Flammarion, 1978

Stuart Clark, *Vanities of the Eye: Vision in Early Modern European Culture*, Oxford University Press, 2007

Mark Fumaroli, *L'Ecole du silence. Le sentiment des images au XVIIe siècle*, Paris, Flammarion, 1998

Dan Grigorescu, *Constelația Gemenilor. Arta și literatura în perspectivă comparativă*, București, Editura Meridiane, 1979

Hanneke Grootenboer, *The Rhetoric of Perspective: Realism and Illusionism in Seventeenth-Century Dutch Still-Life Painting*, University of Chicago Press, 2006

Eddy de Jongh, *Questions of meaning. Theme and motif in Dutch seventeenth century painting*, Leiden, Primavera Pers, 2000

Jean Lombard, *Peinture et société dans les Pays-Bas du 17ème siècle. Essai sur le discours de l'histoire de l'art*, Paris, L'Harmattan, 2001

Erwin Panofsky, *Meaning in the Visual Arts. Papers in and on Art History*, Garden City, Doubleday Anchor Books, 1955

Edgar Papu, *Barocul ca tip de existență*, vol. I & II, București, Editura Minerva, 1977

Jean Rousset, *La littérature de l'âge baroque en France. Circé et le paon*, Paris, Librairie José Corti, 1953

Jean Rousset, *Dernier regard sur le baroque*, Paris, José Corti, 1998

Simon Schama, *The Embarrassment of Riches: An Interpretation of Dutch Culture in the Golden Age*, London, Vintage, 1997

Charles Sterling, *La Nature morte: de l'Antiquité au XXe siècle*, ed. III, Paris, Macula, 1985 (ediția în limba română *Natura moartă, din antichitate până în zilele noastre*, în românește de Eugen Filotti, București, Editura Meridiane, 1970)

Victor Ieronim Stoichiță, *Instaurarea tabloului. Metapictura în zorii timpurilor moderne*, traducere din limba franceză de Andrei Niculescu, București, Editura Meridiane, 1999

Tzvetan Todorov, *Eloge du quotidien. Essai sur la peinture hollandaise du XVIIe siècle*, Paris, Seuil, 1997